

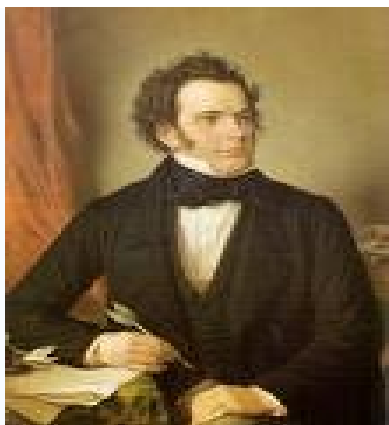
ROMANTIKA(19. Stoletje)

Romantika je umetnostna smer v Evropi iz prve polovice 19. stoletja, na primer v glasbi.

Predstavniki slovenske romantike je France Prešeren.

V romantiki so se skladatelji osredotočili na izražanje čustev. Osrednja tema je bila narava. Zanimanje je bilo tudi za nadnaravno in poleg tega tudi eksotično glasbo. V prvi polovici 19. stoletja so skladatelji pisali intimno glasbo, medtem ko se je v drugi polovici 19. stoletja veliko romantičnih skladateljev opiralo na narodne glasbe. Ideje so dobivali iz ljudskih pesmi in tradicionalnih pesmi. Vodilne osebnosti te glasbe so bili Čajkovski, Korsakov, Glinka, Grieg, Musorgski ter Dvorak in Smetana.

SCHUBERT V ROMANTIKI

Schubert je predstavljal prelomnico v zgodovini glasbe. Podedoval je klasistične oblike svojih predhodnikov in njegov slog je bil v bistvu klasicističen vendar je navdih iskal v romantiki.

Ena ključnih značilnosti romantične glasbe je tesna povezava z drugimi oblikami umetnosti, predvsem literaturo in slikarstvom. Schubert se je instinktivno na poezijo in drame velikih literarnih osebnosti svojega časa: Goetheja, Friedricha Schillerja, Friedricha Ruckerta, Friedricha Klopstocka in Ludwiga Holtya. Njihova dela izražajo običajna človeška čustva - ljubezen, srečo, žalost - tudi kadar obravnavajo zgodovinske osebnosti ali dogodke in lepoto narave. Eden najvplivnejših primerov romantike v literaturi je Goethejev pisemski roman *Trpljenje mladega Wertherja* objavljen leta 1774. Goetheja je navdihnila lastna nesrečna ljubezen do prijateljeve zaročenke in novica v samomoru nekega drugega prijatelja zaradi razočaranja v ljubezni. Werther je imel velianski vpliv na evropsko mladino in tema nesrečne ljubezni je postala v literaturi tega obdobja zelo običajna.

NEUKROČENA NARAVA

Druga velika romantična tema je odziv na naravo, posebno njene divje vidike. Starejše generacije so skušale pokrajino ukrotiti in jo kultivirati, v poznem 18. stoletju pa so se slikarji in pisatelji – ki jih je spodbudil Jean-Jacques Rousseau svojo zavrnitvijo racionalizma – uprli umetni morali klasicističnih pisateljev in filozofov, ki so verjeli v primerno urejen svet. Slikarji kakor Theodore Gericault, J.M.W. Turner in Casper David Friderich so začeli upodabljati neznatno, nemočno naravo ljudi v primerjavi z najstarejšimi naravnimi pojavi, kakor so plazovi ali viharji. Pisatelji kakor lord Byron, William Wordsworth, Percy Bysshe Shelley in sir Walter Scott so človeška čustva vzporejali z divjimi razpoloženji narave, navdihovale pa so jih skalnate pokrajine severne Evrope predvsem Škotska ali oddaljeni deli Italije in Grčije, kjer so prebivali razbojniki.

PRIKAZOVANJE ČUSTEV

V takem razpoloženju so nastale velike glasbene mojstrovine zgodnje romantike. Med njimi sta Schubertova cikla samospevov Lepa mlinarica, v katerem potok postane enakovreden del drame o zavrenjeni ljubezni in samomoru, in Zimsko popotovanje, v katerem pevec in pianist naslikata živo podobo zimske samote, ki se zrcali v mračni praznini izdane junakov duše. Berlioz ni poslušalcem pustil nikakršnega dvoma več o programu za svojo orkestrsko mojstrovino, Fantastično simfonijo, v kateri mlad

zasvojenec z opijem sanja da je ubil svojo ljubo in da ga peljejo na giljotino. Mendelssohnova orkesterska glasba posreduje žive vtise z njegovega popotovanja v Italijo in na Škotsko. Velik del Schumannove glasbe so navdihnili literarni vzori tako kakor Schubert se je tudi on strastno odzival na literaturo. V istem času si je Liszt izmislil simfonično pesnitev ki je postala idelano izrazno sredstvo za glasbeni odziv na literaturo.

VIRTUOZNI IZVALJALCI

Druga prepoznavna značilnost glasbene romantike je njeno poudarjene posameznika-bodisi Skladatelja, ki bide samoten boj proti nerazumevanju in nestrpnosti bodisi izvajalca. V 19. Stoletju se je pojavil zvezdniški izvajalec z njim pa tudi delitev na ustvarjalca in izvajalca, ki je v 20. stoletju postajala vse izrazitejša. Številni skladatelji 19. stoletja so nadaljevali tradicijo Mozarta in Beethovna, da so pisali glasbo ki so jo sami izvajali, vendar so začeli pisati tudi za druge virtuosne izvajalce.